

11.

W najnowszej numerze „Ruchu Literackiego” Józef Birkenmajer ogłasza trzy charakterystyczne listy związane z „Sabalową bajką”.

Pierwszy z tych listów daje ważną wiadomość: Oto Sienkiewicz powtórzył bajkę tak—albo prawie tak—jak posłyszał ją z ust Sabaly, starając się wiernie zachować i tok zdań i właściwości fonetyczne sabalowskiej mowy. Wiadomość ta — jak pisze Birkenmajer — może być wyjaśnieniem okoliczności, budzące dotąd zdziwienie. Sienkiewicz „Sabalowej bajki” nie zamierzał umieścić w Gebethnerowskim wydaniu pism, nie uważał jej za swój utwór.

List pierwszy nosi datę: Kraków, 11.VII. 1889.

Kochany Panie Robertcie!

Posyłam Wam „Sabalową bajkę”. Wydrukujcie ją w Kur. Codziennym dość szybko — a kiedyś tam pod Nowy rok pozwolę ją przedrukować bez osobistych pretensyj w Tygodniku Ilustr. z ilustracyjami. Rzecz jest niezmiernie oryginalna i podług mnie bardzo piękna. Można będzie pyszny numer urządzić. Zamawiam tylko sobie, by ilustracje robił Pochwański, któremu to obiecałem. Wiedcie jaki on jest dokładny w robotach i jak dobrze rysuje. — Najlepiej by było bajkę schować do Tygodnika, ale jest jedno niebezpieczeństwo. Oto może ja pierwszy lepszy zasraniec usłyszeć od Sabaly, potem spisie ją z kieszka po węgiersku, bez znajomości górskiego narzecza — i wydrukuje w pierwszym lepszym piśmie. — Druk w Kurjerze zapobiegł temu stanowczo. Proszę tylko o jedną rzecz: o przysłanie mi korekty do Zakopanego (podwójnej) i oznaczenie ściśle daty druku w Kurjerze, albowiem tym samym dniem ogłosi ją tu Czas.

Sciskam Was

Henryk Sienkiewicz

Tam gdzie ja piszę r z proszę nie za-
stępować tego mazużeniem przez z, bo
tak wymawiają ci tylko, co nie mają
pojęcia o chłopskiej mowie. Korektę
proszę przysłać do Zakopanego, i gdzie
zabawię dni dziesięć.

List trzeci, datowany 18 grudnia
1889, wysłany był z Zakopane
go i brzmi, jak następuje:

Szanowny Panie Robertcie! Co się
dzieje z Sabalową bajką — czy idzie
do Tygodnika i kto ją ma ilustro-
wać? Nie wiem czy Pochwański zna-
lazby teraz czas, ale jeśliście nie po-
czeli z kim innym układów, to może-
by go zawiadomić, bo ja mówięm z
nim o tem jeszcze nim Wam bajkę
przesłałem — i bardzo sobie wów-
czas tego życzył.

Widuję tu Tygodnik Ilustr., który
mówiąc nawiasem moglibyście mi tu
przysłać, ponieważ przedrukowywa-
łście Jamiola, wspomnienie o Chalu-
bińskim (które umieszczono na dru-
gim miejscu, szkoda, że nie na ostat-
niem) a macie drukować bajkę. Nie
wiem, kto zajmuje się w tej chwili
redakcją, ale zróbcie mu, Kochany
Panie dwie uwagi. Oto we wspom-
nieniu o Chaluubińskim doktor Stark-
man popisał Bóg wie co — jak np.,
że Chaluub, zwano królem „Huculów,
że kochał Huculów etc. Otóż nawet
doktorowi niewolno jest nie mieć tak
dalece pojęcia o etnografii kraju, że-
by Huculów „umieszczać w Zakopa-
nem, a cóż dopiero redakcyi tak po-
zytecznego pisma jak Tygodnik. Jest
to omyłka o kilkadziesiąt skromnych
mili, nie licząc tego że Huculowie mó-
wią po rusińsku, że ubierają się ina-
czej i że Chaluubiński zapewne nigdy
w życiu nie widział Hucula. — Na-
zwanie Chaluubińskiego polskim Opo-
lierm(!) zrobiło także niesmaczne
wrażenie na jego przyjacielach i ro-
dzinie. Jeśli ono ze względów medcy-
nych jest uzasadnione należało je za-
cniować dla pisma specjalnie po-
święconego medycynie.

Druga rzecz. Jak mogła redakcyja
pozwolnić, żeby Rzewuski robił w
Tygodniku, piśmie szczerze narodo-
wem, reklamę Wyzwieskiemu znan-
emu pod pseudonimem Wyzwzy? Jest
to reklama chłystka dla dumia, a co-
wiecej dla renegata. Temu Wyzwies-
kiemu nie podaje ręki w Paryżu, nikt
przynajmniej z Polaków kochających
swoją kraj. Dla wgręcenia się w łaski
francuzów począł ten kiep poniżać we
wszystkiem polaków na beneficj ro-
syjan. Osobście nie mam nic przeciw-
niemu, bo wyjątkowo mnie jednego
pochwalił w przedmowie do „francu-
skiego przekładu Bartka-zwycięcy”.
Natomiast czytałem na własne oczy
jak w Revue Belge wydrwiwał najcy-
niczniej tak zwane ironicznie przeze-
niego „polskie wielkości”. Między in-
nemi Siemiradzkiego nazwał „bagra-
czem na szaro” Matejke „bagra-
czem na czerwono” — Mickiewicza
„nudnym poetą” i Szopena „miernym
fortepianistą” i dopiero przeciwstawił
„miejnusz rossyjskich malarzy i poe-
tów. Wyobraźcie sobie moje zdumie-
nie, gdy w takim piśmie jak Tygod-
nik, wieczytał, że jest to „jeden z naj-
bystrzejszych i najwykintniejszych
umysłów”. Ze oni się mogli z Rzewu-
skim zwąchać — że wzajem sobie
władzą bez mydła w zadki to rozu-
mieli. Rozumiem także że taka swi-
nia jak Wyzwieski pisze tak, jak dziś
we Francyi moda — ale przypusz-
czam, że jako polakiem pogardziłby
nim nawet uczciwy moskał — nie ro-
zumiem zaś zupełnie, jak wy możecie
pozwalać pisywać do Tyg. takiemu
zasranicowi z przewróconą głową jak
jest Rzewuski. który w dodatku przy-
znaje się otwarcie do kosmopolityzmu
i jest kosmopolita, a inaczej mówiąc
karyerowiczem literackim bez ta-
lentu.

Zwróćcie na to uwagę redakcyi. —
naturalnie od siebie. Przypuszczam
że w Warszawie mało kto wie o
Wyzwiesy — błąd więc wypływał z
niewiadomości że nie zlej checi ani
nawet niedbalstwa — ale ja który
często przesiaduję za granicą i czy-
tam dużo tamtejszych rzeczy, ostrze-
gam Was przed reklamami które
kompromitują pismo.

Przezem sciskam waszą prawicę
i zasylam Wam życzenia wesolych
świąt

Henryk Sienkiewicz